

NASTANAK I DJELOVANJE HIDROPROJEKTA DO 1991. GODINE

PRIPREMIO:
Branko Nadilo

Slavna tradicija koja obvezuje i povezuje

Za poduzeće su najpogubnije bile promjene direktora jer je u prvoj došlo do odvajanja, u sljedećoj su svađe trajale godinu dana, a pri posljednjoj je došlo do potpunog raskola i gašenja

Napomene vezane uz utemeljenje i naziv

To da je Zemaljski zavod za melioracije i regulacije NR Hrvatske utemeljen 1947. uopće nije sporno i u tome se svi slažu. No nije poznat podatak kada je to točno bilo, ni kada je taj Zavod preimenovan u *Hidroprojekt*. To pomalo zbunjuje jer su mnoga sadašnja ili donedavna poduzeća i ustanove koji su utemeljeni tijekom 1946. i 1947. uvijek znali točan datum svojega osnutka (primjerice današnji je Državni hidrometeorološki zavod utemeljen 27. rujna 1947. uredbom Vlade NR Hrvatske objavljenom u *Narodnim novinama*). Zašto to nije slučaj i sa spomenutim Zemaljskim zavodom nije lako dokučiti, ali razlozi možda leže u činjenici što je ponajprije osnovan za planiranje i projektiranje melioracija i regulacija (na što upućuje i naziv) iako su u njemu, među ostalim, od samih početaka bili zaposleni specijalizirani stručnjaci za projektiranje komunalne infrastrukture (poput inženjera Aleksandra Rosea). Općoj nebrizi o vlastitoj povijesti pridonijele su velike svađe i dijeljenje tog zavoda i poduzeća nakon samo sedam godina. Tada je dio utemeljitelja osnovao novo poduzeće *Projekt* koje je preuzelo uglavnom sve poslove melioracija i veći dio regulacija pa možda i jedno i drugo poduzeće (*Hidroprojekt* i *Projekt*) nisu negdašnju zajedničku prošlost smatrali svojom u punome značenju te riječi. Nepoznavanju osnovnih činjenica o njihovom nastanku kumovala je i činjenica što *Hidroprojekt* nikada nije izdao pravu monografiju i što se *Projekt* (čije je sje-

dište bilo na Trgu maršala Tita 8, koji je u međuvremenu također promijenio naziv) relativno brzo pretvorio u projektni biro opće prakse i što je potom ugašen. Ipak, za nepostojanje točnih spoznaja o svom nastanku najzaslužnija je činjenica da je nakon dijeljenja *Hidroprojekta* na pet samostalnih poduzeća bogata arhiva negdašnjega slavnog i uspješnoga projektantskog poduzeća zapravo u cijelosti uništena.

Dakle, to kada je Zemaljski zavod za melioracije i regulacije započeo s radom nije moguće točno utvrditi. Za to bi bila potrebna arhivska istraživanja, ponajprije djelovanja ondašnje Vlade Narodne Republike Hrvatske i Ministarstva građevina pod čijom je upravom bio baš poput Zemaljskog građevno-projektnog zavoda, Zemaljskoga geodetskog zavoda i Inženjerskoga projektnog zavoda, također utemeljenih u to doba uglav-

nom sredinom 1947. nakon prelaska na tzv. plansku privredu. Na temelju toga može se pretpostaviti da je i budući *Hidroprojekt* utemeljen u to doba, vjerojatno zajedno s Glavnom upravom za melioracije i regulacije koja mu je izravno ili neizravno bila nadređena.

Mnogi su uvjereni u to da je poduzeće osnovano u drugoj polovici 1947., a tako je nekako planirana i mala proslava s kojom će se obilježiti 70. obljetnica postojanja. Ipak, pouzdani Branko Vujašinović, dipl. ing. geod. (rođen u 1927.), jedan od rijetkih sustavnih istraživača našega vodnog gospodarstva, čija nam je knjiga *Istaknute osobe u hrvatskom vodnom gospodarstvu kroz povijest* bila jedan od glavnih izvora u pripremi ovoga posebnog broja *Građevinara*, za Danu Japunčića, dipl. ing. kult. teh., poslije jednog od uspješnijih direktora, tvrdi da je "od travnja 1947. do odlaska u mirovinu 1980. godine na radu u projektnom poduzeću *Hidroprojekt*". To bi značilo da ing. Japunčić nije bio među utemeljiteljima poduzeća i da je *Hidroprojekt* vjerojatno osnovan najmanje mjesec ili dva prije, najvjerojatnije u siječnju ili veljači

Voda je uvijek bila glavna odrednica *Hidroprojekta* (detalj iz Lonjskog polja)

1947. godine. Da se ne radi o autoru koji je svaki podatak temeljito i višestruko provjeravao (u to smo se i uvjerali kad je prikupljao materijal za knjigu), mogli bi i pomisliti da je to možda i pogreška, ali je ovako gotovo sasvim sigurno da je *Hidroprojekt* utemeljen početkom 1947. godine.

Nije sporno ni sjedište koje je sasvim sigurno bilo u prizemlju i na prvom katu u Draškovićevoj 33 u Zagrebu (u kojoj su i danas slijednici te tvrtke). Tek su se krajem osamdesetih proširili na drugi kat i na susjednu zgradu u Draškovićevoj 35 kupnjom zamjenskih stanova, a uredili su i podrum i dvorišne prostore. Pretpostavlja se da je sličnih prostora nakon Drugoga svjetskog rata bilo sasvim dovoljno. Činjenica da se Zavod nije odmah proširio i na druge dijelove zgrade mogla bi značiti da im je to bilo sasvim dovoljno i da je među utemeljiteljima bilo najviše dvadesetak stručnjaka. No ni ta tvrdnja ne izgleda uvjerljivo jer je Zemaljski zavod za melioracije i regulacije bio vrlo šaroliko društvo koje je osim građevinara i kulturnih tehničara okupljalo i geodete te šumare i agronome. Ako se pretpostavi da je onda na svakog stručnjaka dolazio barem po jedan pomoćni radnik ili radnica (crtač, daktilograf, tajnik i sl.), može se zaključiti da je prostor za rad bio zaista jako skučen. Vjerojatno su mnogi dijelovi tog prvotnog *Hidroprojekta* djelovali na drugim mjestima, možda i u prostoru u koji se poslije uselio novoformirani *Projekt*. Osim toga mnogi su od najuglednijih stručnjaka već i tada radili na fakultetima pa su tamo mogli preseliti i dio svojih svakodnevnih stručnih poslova.

Još je ostalo otvoreno pitanje kada je, ali i kako i zašto, *Hidroprojekt* dobio ime koje se s vremenom postalo pravi brend, kako bi danas rekli? To je također vrlo teško ustanoviti, jer su neki slični i u to vrijeme utemeljeni zavodi do danas sačuvali svoje nazive, makar u kraticama poput *IPZ-a*. Naziv je *Hidroprojekt* možda dodan odmah na početku, uostalom često se tako i pisalo (*Hidroprojekt* – Zemaljski zavod za melioracije i regulacije). To je vjerojatno bilo uzrokovano i činjenicom da se Zavod nije bavio samo po-

Hrvatska zaista obiluje vodama (detalj s Rastoka)

slovima koji su bili navedeni u njegovu punom nazivu. U svakom slučaju naziv *Hidroprojekt*, s dodatkom ili bez njega, počeo se rabiti vrlo rano, možda čak i nekoliko mjeseci nakon utemeljenja, a najkasnije do 1950. jer iz te godine postoje i projekti u kojima se pojavljuje taj naziv.

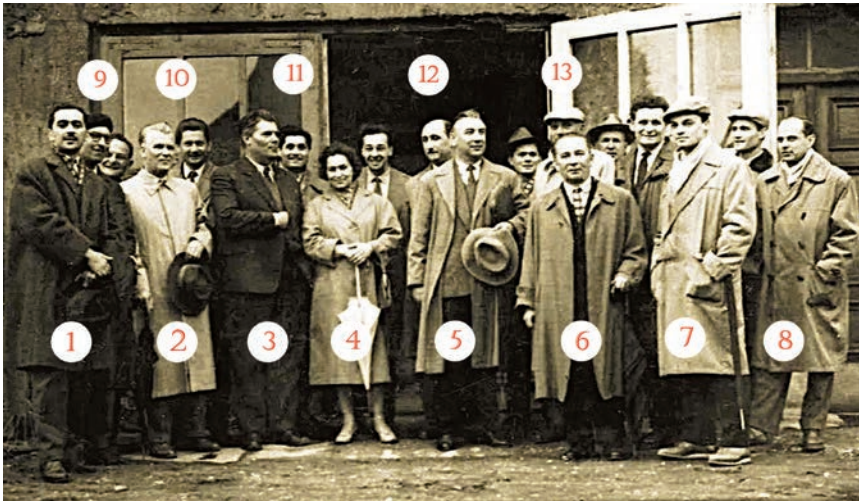
Naziv *Hidroprojekt* počeo se rabiti vrlo rano, odmah nakon utemeljenja, otprilike 1950. godine

Prve godine poslovanja

Hidroprojekt je počeo raditi kao Zemaljski zavod za melioracije i regulacije i djelovao je na području cijele Hrvatske. Upravo su projektiranje vodoprivrednih građevina odvodnje i obrane od poplava te navodnjavanje i regulacija bujica, potoka i rijeka u početku bili glavne djelatnosti s kojima se tvrtka bavila. To i ne čudi jer su upravo takvi poslovi označili i začetak našega vodnog gospodarstva. Zbog različitih uprava na mnogim područjima našega povijesnog prostora prvo društvo za regulaciju i zaštitu od štetnog djelovanja voda rijeke Drave osnovano je 1854. u Dardi. Potom je 1864. osnovano društvo za regulaciju rijeke Mirne u Bujama,

a 1876. Vodna zadruga Karašice i Budžaka u Baranji. Te je iste godine u Osijeku osnovano Društvo za regulaciju rijeke Vuke na čijemu je čelu bio biskup Strossmayer, a koje je poslije nazvano Zadruga za regulaciju rijeke Vuke. Tek je 1891. Hrvatski sabor donio Zakon o vodnom pravu, sličan vodnom zakonodavstvu razvijenih europskih država pa je 1896. Zemaljska vlada osnovala Građevnu upravu za uređenje Save na području Zagreba, a te je godine u Donjem Miholjcu osnovana i Zadruga za regulaciju Karašice i Vučice. Tada su se počeli provoditi brojni projekti regulacije i melioracije koji su nastavljeni i između dvaju svjetskih ratova. Nisu svi ti poslovi bili završeni, a mnogi su izgrađeni sustavi uništeni tijekom ratnih zbivanja, te zato i nije neobično što je nova vlast odmah intenzivnije počela raditi u tome području, osobito na u projektima zaštite od poplava i odvodnje plavljenih plodnih polja.

Odmah se započelo s regulacijama i postupno su regulirane rijeke Sava, Sutla, Krapina i Vuka. Radilo se na velikim projektima melioracija plodnih polja, poput Lonjskog, Odranskog, Sinjskog, Hrvatačkog, Kumrovečkog, Vranskog i Imotsko-bekijskog u Hrvatskoj te Lijeve polja i Srbačko-nožičke ravni u Bosni i Hercegovini. Izvedeni su i projekti navodnjavanja Vranskog polja i voćnjaka. Svi su ti projekti bili dugoročni, a njihovi su nositelji uglavnom

Zajednička fotografija ispred Hidrotehničkog laboratorija u Savskoj cesti (1 – Kemal Nanić, 2 – Vinko Dvornik, 3 – Antun Stepinac, 4 – Kata Novak, 5 – Dane Japunčić, 6 – Georgij Ščerbakov, 7 – Nikola Vugrinec, 8 – Zlatko Blažević, 9 – Gjorgje Krasnov, 10 – Velimir Kos, 11 – Josip Mojsinović, 12 – Božidar Zeljak, 13. – Mijo Jukić; titule izostavljene)

bili najugledniji stručnjaci poput Diklića, Srebrenovića i Svetličića, koji su nakon teških svađa 1954. otišli u posebno projektno poduzeće *Projekt* te su sa sobom odnijeli i većinu tih poslova. Dodatni su udarac poslovanju tvrtke zadala osnivanja vodoprivrednih zajednica 1952., posebno kasnijim osnivanjem tzv. Direkcije za Savu, jer je time znatno smanjen opseg djelatnosti *Hidroprojekta* na melioracijama i regulacijama, pa se njegovi stručnjaci postupno sve više okretali projektiranju vo-

doopskrbnih sustava i sustava odvodnje s gradnjom kanalizacije i uređaja za pročišćavanje otpadnih voda.

I dalje su se radili veliki melioracijski projekti, kao što je Ljevčće polje u dolini Vrbasa pokraj Save u Bosni i Hercegovini. U sklopu tog sustava odvodnje bio je projektiran i lateralni kanal Osorna – Borna – Ljevčanica, a bile su predviđene i posebne stepeničaste brane. Investitor je zahtijevao ispitivanja na fizičkom modelu i to je obavljeno u Hidrotehničkom labo-

ratoriju na Savskoj cesti pod vodstvom i s proračunima prof. dr. sc. Josipa Grčića. Sačuvana je i jedna zajednička fotografija ispred Laboratorija koju zahvaljujući ing. Zlatku Blaževiću prilažemo jer je rijetka uspomena na najstarije zaposlenike poduzeća. Na slici su prof. Antun Stepinac iz *Elektroprojekta*, ali i direktor Vinko Dvornik. Svi su ostali iz *Hidroprojekta*, a uglavnom se radi o građevinskim inženjerima iako ima i geodeta i građevinskih tehničara.

Može se reći da se poslovanje *Hidroprojekta* svodilo na djelovanje njegovih direktora, posebno prvog direktora prof. dr. sc. Miroslava Gjurovića. Nije jasno je li prof. Gjurović bio direktor sve do raskola 1954. ili je već prije otišao na Tehnički fakultet gdje je 1953. izabran za izvanrednog profesora, ali se zna da je radio za *Projekt* koji je osnovao i vodio njegov negdašnji pomoćnik iz *Hidroprojekta* prof. dr. sc. Stjepan Diklić. Ostala su poneka svjedočenja iz tog razdoblja, a raskol je započeo između glavnih projektanata, među kojima su bili već spomenuti profesori, a preostali su bili inženjeri Josip Mojsinović, Dane Japunčić i Janko Odrčić. Mukotrpane su se sjednice održavale do duboko u noć i na kraju je ipak došlo do podjele i utemeljenja nove tvrtke u koju su uglavnom otišli već afirmirani predavači Tehničkog fakulteta. Njihovim je odlaskom *Hidroprojekt* prestao

Hidroprojekt je bio uključen i u melioraciju Imotsko-bekijskog polja

Skela u Rugvici gdje je trebala biti zagrebačka riječna luka

djelovati kao znanstvena ustanova i sve se više okretao stručnom radu.

S obzirom na to da o raskolu nije objavljen ni jedan precizan podatak, o uzrocima spora može se samo nagađati jer više nema živih sudionika. U *Hidroprojektu* su ostali inženjeri Mojsinović, Japunčić i Odrčić, a drugi su, kako smo rekli, počeli raditi u drugoj tvrtki. No, ni tamo se nisu predugo zadržali jer su nastavili razvijati svoje znanstvene i nastavničke karijere. U to se vrijeme na čelu *Hidroprojekta* izredalo nekoliko direktora, ali nije poznato ni to koliko je njihov mandat trajao ni tko ih je postavio. Vjerojatno ih je delegirala tada svemoćna politika. Direktori *Hidroprojekta* bili su Zvonimir Kralj, dipl. iur., Artur Minichreiter (1900. – 1963.), dipl. ing. građ., i izv. prof. dr. sc. Petar Blašković (1914. – 1970.). O Zvonimiru Kralju zaista nismo uspjeli ništa doznati, vjerojatno zbog čestog imena i prezimena (u Hrvatskoj sada prezime Kralj nosi 5500 stanovnika). Uz pretpostavku da prof. Gjurović nije bio direktor prije raskola, svaki se zadržao na direktorskom mjestu (razdoblje 1953. – 1955.) najviše godinu dana. Pretpostavka je naime da je Vinko Dvornik, dipl. ing. građ. (1911. – 1974.), za njega s također tvrdi da je bio postavljen, direktorom postao najkasnije 1956. i uspio je tijekom svog upravljanja donekle konsolidirati cijelo poduzeće.

Razdoblje rasta i prosperiteta

Ing. Vinko Dvornik otišao je u mirovinu 1969. godine. S njegovim je umirovlje-

njem započelo drugo krizno razdoblje u povijesti tvrtke. Neki su bili za to da direktor bude dugogodišnji zaposlenik ing. Dane Japunčić, a drugi da se direktor dovede izvana. Zato je gotovo godinu dana funkciju v.d. direktora obnašao najstariji inženjer Georgij Ščerbakov (1914. – 1980.), dipl. ing. građ.

Razdoblje je između 1975. i 1985. bilo je najuspješnije jer su plaće bile visoke, dijelili su se povoljni stambeni zajmovi, a ulagalo se i u stručna usavršavanja

Na kraju je direktor postao Dane Japunčić, inženjer koji se bavio izvornim djelatnostima negdašnjeg *Hidroprojekta* – melioracijama, regulacijama i navodnjavanjem te gradnjama brana (Trbušanci pokraj Vinkovaca), ali i brojnih cesta. Bio je vrlo aktivan u stručnim udrugama, čak i na međunarodnom planu. Ujedno je s njegovim izborom prestala praksa da se direktori dovode ili nameću jer je njega, kao i sve preostale, birao Radnički savjet sastavljen od 11 članova. Za njegova upravljanja *Hidroprojekt* je konačno poslovno konsolidiran i učvršćen, a već uhodani rad po grupama postao je institucionaliziran i reguliran, pa su grupe, odnosno njihovi voditelji, bile potpuno

Vodotoranj i crpna stanica u gradnji (slike iz prospekta iz sedamdesetih godina)

samostalne u obradi tržišta, ugovaranju usluga, izboru vanjskih suradnika i obratnu plaća tj. osobnih dohodaka kako se to onda zvalo.

Ugled je rastao i u stručnoj javnosti i to je projektantsko hidrotehničko poduzeće svrstavano među najbolja i najuglednija u Hrvatskoj. Radilo se puno na raznim stranama, ali se i dobro zarađivalo, a u poduzeće su kroz studentsku praksu dolazili najbolji studenti Hidrotehničkog odjela pri Građevinskom fakultetu u Zagrebu. U početku je to bilo povremeno i sporadično, ali je to s vremenom postala stalna praksa.

Detalj jedne vodne građevine (iz prospekta)

Začudo, ništa se dramatično nije dogodilo ni kada je ing. Dane Japunčić 1980. otišao u mirovinu jer ga je zamijenio Zlatko Blažević, dipl. ing. građ., stručnjak s međunarodnim iskustvom stečenim u Libiji. Jedina je promjena bila u tome što je ing. Blažević inzistirao na tome da više direktor ne bude na punoj plaći, već da kao direktor dobije polovicu, a da ostatak zaradi u stručnom radu. Zapravo se može reći da je razdoblje između 1975. i 1985. bilo najuspješnije u ukupnom djelovanju *Hidroprojekta*. Ostvarena je visoka zaposlenost, ali je postignuta i visoka realizacija pa je formiran jak poslovni fond. Plaće su bile visoke, dijelili su se i povoljni stambeni zajmovi za zaposlene, a ulagalo se i u stručna usavršavanja te u stručna putovanja. Tih su godina mnogi mladi stručnjaci poslani na usa-

vršavanje ili specijalizacije u inozemstvo (primjerice mladi inženjeri Božidar Deduš i Miljenko Belaj u Delft), a putovalo se i na mnoge stručne skupove. Poslovni je prostor bio znatno proširivan i uređen te opreman novim namještajem. Započelo se i s onda dostupnom informatizacijom. Osim o stručnim kadrovima i primjeni suvremenih dostignuća u struci, posebna se briga vodila o kvaliteti, pripremi i obradi ponude, razradi i tijeku projektiranja, opremi projektiranja, obrani projekata u revizijskom postupku, projektantskom nadzoru te praćenju eksploatacije.

U to su vrijeme, uz stare i iskusne inženjere koji su polako odlazili u mirovinu (Dane Japunčić, Aleksandar Rose, Gjorgje Krasnov, Janko Odrčić i Kata Novak), dovedeni mladi i odabrani inženjeri koji su dali novu kvalitetu, a bili su, neki su to dijelom i danas, voditelji velikih i važnih projekata, ali i voditelji grupa te tvrtki koje su se poslije razvile iz *Hidroprojekta* (Dragutin Mihelčić, Želimir Orešković, Zlatko Stivan, Slobodan Macan, Zdenko Bohte, Vladimir Vučevac i Dalibor Vacek). Čini se da je poduzeće najuspješnije poslovalo 1982. i 1983., da je potom uslijedila stagnacija, a od 1985. i znatan pad, što je bilo uzrokovano teškom gospodarskom krizom i velikom inflacijom, ali i nedostatkom poslova. U skladu s tim raslo je nezadovoljstvo među radnicima i pomalo se naslućivalo vrijeme budućeg raskola.

Prikaz navodnjavanja (detalj iz prospekta)

Veći poslovi *Hidroprojekta*

Hidroprojekt je ustrojen kao zavod za melioracije i regulacije, a kad je 1948. upisan u ondašnji Registar državnih poduzeća pri Ministarstvu financija NR Hrvatske kao njegove djelatnosti navedeni su projektiranje melioracija i regulacija vodotoka te svih pripadajućih građevina, izvođenje svih predradnji za izradu projekata, ali i stručni nadzor nad izvođenjem radova vlastitih projekata. Kada je 1954. poduzeće dobilo novi naziv *Projektno poduzeće Hidroprojekt – Zagreb*, kao njegove djelatnosti navode se projektiranje vodograđevina i ostalih vodograđevnih radova, ali i "agrarne operacije, projektiranje objekata bujičarstva i zaštite tla". Kada su se 1963. poduzeća usklađivala s novim propisima bilo je navedeno i to da ispunjava sve uvjete za izradu "investiciono-tehničke dokumentacije" za sve vrste građevinske i hidrograđevinske osnovne grupe. Tek je 1979. *Hidroprojekt* postao tzv. "radna organizacija za izradu tehničke dokumentacije s potpunom odgovornošću". Kao osnovna je djelatnost navedena izrada dokumentacije, projekti te konstrukcije građevinskog dijela građevina niskogradnje, ali i izrada dokumentacije "za vrtno-krajinarske djelatnosti". U sporedne su djelatnosti svrstani prethodni radovi koji prethode izradi dokumentacije, obavljanje stručnog nadzora nad građenjem, kontrola tehničke doku-

Crpna stanica za odvodnjavanje (detalj iz prospekta)

Uređenje korita jednog vodotoka (detalj iz prospekta)

mentacije, savjeti investitorima te kopiranje i fotokopiranje nacрта.

Opseg je djelatnosti bio vrlo širok i obuhvaćao je vodovode, kanalizacije i pročišćavanje komunalnih i industrijskih otpadnih voda te regulacije vodotoka i uređenja bujica, hidrotehničke građevine, melioracije, ceste i vrtno-krajinsku arhitekturu. U stvarnosti se glavnina poslova svodila na sustave vodoopskrbe i odvodnje te na uređaje za pročišćavanje otpadnih voda. Dio se rada odnosio na recenzije i stručna mišljenja, istražne radove, vodoprivredne osnove, studije i ekspertize, idejnu i tehničku dokumentaciju te projektantski nadzor.

Željeli smo istaknuti neke veće i važnije projekte što ih je *Hidroprojekt* izveo u 44 godine svojega postojanja poredane prema vremenu projektiranja i izvođenja te glavnim projektantima. U tome nas je spriječila činjenica da ne postoji arhiva te da je malo sačuvanih pisanih tragova, ako se u to mogu ubrojiti jedan ili dva prospekta. Točniji poredak onemogućuje i činjenica da se projekti najčešće nisu navodili prema projektantima nego voditeljima grupa te da su se mnogi izvodili dugi niz godina, ponekad i desetljećima. Članovi pojedinih grupa bili su toliko okupirani vlastitim problemima u projektiranju da su vrlo slabo ili slabo bili upućeni u to što im radi kolega za susjednim stolom. Osim toga mnogi su sudionici mrtvi, a preživjeli najčešće

teško mogu precizno odrediti godine i sve sudionike. Zato važnije projekte navodimo onako kako su u postojećim prospektima, vjerujući da poredak temelji na godinama izvođenja. Vjerojatno je četvrtina svih izrađenih projekata, studija i stručnih mišljenja iz područja vodoopskrbe. Radilo se o pojedinačnoj (pojednog grada, naselja ili većeg industrijskog pogona), grupnoj ili regionalnoj vodoopskrbi, dobavi i pripremi pitke vode te njezinom crpljenju, uskladištenju i distribuciji. Pritom svakako valja uračunati proračune potrebnih količina i ekonomičnosti koji su nezaobilazan dio svih tih projekata.

U velike vodoopskrbne projekte treba svrstati Regionalni vodovod Slavonske Posavine (Blažević), Regionalni vodovod istočne Slavonije (Blažević počeo, Mihelčić nastavio), Moslavački regionalni vodovod (Jukić, Mihelčić), ali i vodovode Dubrovnika-zapada, Slavonske Požege, Slavanskog Broda, Đakova, Županje, Jastrebarskog i Velike Gorice (Blažević) te Donjeg Miholjca (Bohle, Krasnov). Izvedeni su i mnogi projekti u istočnoj Slavoniji i Podravini, poput grupnog vodovoda Belog Manastira (Rose, Mihelčić), Orahovice, Valpova, Vukovara i Borova (Rose) te Darde (Mihelčić), ali i vodovodi Virovitice, Slatine (Rose), Našica (Vučevac), Đurđevca (Bohte, Krasnov) i Iloka (Mihelčić). Valja svakako istaknuti i vodovod Pašino vrelo – Kostajnica (Rose,

Mihelčić). Osim tih većih sustava projektiran je i izveden i cijeli niz cjevovoda, zahvata i crpnih stanica te velikih industrijskih kompleksa. Radilo se i u Bosni – Bosanskoj Gradiški, Kladuši i Novom Travniku.

Projekti su kanalizacije obuhvaćali regionalne sustave te kanalizacije naselja i industrijskih pogona, glavne kolektore, retencijske kišne bazene te crpne stanice, sifone i preljeve, a osim samih projekata davana su i stručna mišljenja o izvedenim i projektiranim kanalizacijama. Od kanalizacije valja istaknuti onu koja je izvedena za brojne zagrebačke četvrti koje je uglavnom projektirala ing. Kata Novak – Dubec, industrijska zona Žitnjak, Cvjetno naselje, Sigečica, Volovčica, Ferencica, Gračani, Šestine i Savica. Kao zanimljiva spominje se i kanalizacija Đurđenovca (Rose) te Stubičkih Toplica i mnogih slavonskih sela.

U poslove projektiranja i recenziranja pročišćavanja komunalnih i industrijskih otpadnih voda uključeno je pojedinačno ili zajedničko pročišćavanje industrijskih i komunalnih otpadnih voda, posebno pročišćavanje otpadnih voda iz prehrambene, petrokemijske i farmaceutske industrije te primarno, sekundarno i biološko pročišćavanje. Uključen je i tretman oborinskih i zauljenih voda te oborinskih voda iz galvanizacije i kožarske industrije, ali i tretman mulja. Od izvedenih projekata pročišćavanja komunal-

nih i industrijskih otpadnih voda osobito se ističu projekti izvedeni u Virovitici (Vacek, Orešković), Vukovaru (Rose), Belom Manastiru i Belišću (Rose, Mihelčić), pogonima *Plive* u Savskom Marofu i *Zdenke* u Velikim Zdencima (Orešković) te *Đuri Đakoviću* (Blažević).

Regulacija vodotoka i uređenje bujica uključuje studije i uređenje sliva te stube, kaskade i sl. Među uspješne takve projekte svakako treba ubrojiti regulaciju Vuke i Dunava s obaloutvrdom u Vukovaru i Borovu (Jukić, Rose) te regulaciju zagrebačkih potoka, Blizneca, Štefanovca i Dotršćine, Vrapčaka i bujice Žuti breg (Novak), ali i zahvate koje je obavio Božidar Zeljak, dipl. ing. šum., cijenjeni stručnjak za regulaciju vodotoka i bujica. Regulirao je rijeku Ruđu uz HE *Orlovac*, izgradio zatvoreni tlačni kanal Kuniščak, regulirao Butišnicu uz nikad izgrađeni pravac autoceste prema Splitu i Veličanku te uredio bujične vodotoke Zlatovići, Slapnica, Vukov dol pokraj Kašine, na području Splita i Kaštela te Makarske i Omiša. Treba spomenuti melioraciju Sinjskog polja (Blažević). Pretpostavljamo da je hidrološke osnove Save i Kupe kod Siska radio neki od *Hidroprojektovih* stručnjaka koji su poslije postali profesori na Građevinskom fakultetu, a tko je bio uključen i u neke druge složenije zahvate nismo uspjeli doznati. Pritom mislimo na regulaciju Bednje, regulaciju ušća Kupe u Savu, ispravljanje devijacije Save nizvodno od ušća Save, regulaciju Zrmanje u Obrovcu i slično.

Novo korito jednoga bujičnog potoka (detalj naslovnice prospekta)

TE-TO Zagreb, zdenac na lijevoj obali (detalj naslovnice prospekta)

Hidroprojekt je projektirao i gradske prometnice i prometna rješenja te industrijske prometnice, obilaznice i šumske ceste, a neko vrijeme i gradsko zelenilo

Hidroprojekt je projektirao i hidrotehničke građevine, poput crpnih stanica, ustava, sifona, pristaništa, plovnih kanala, retencijskih pregrada i zapornica. Tako smo doznali da je ing. Gjorgje Krasnov projektirao crpnu stanicu u Blatu na Vrani i ustavu *Trebež*, a ing. Aleksandar Rose pri-

staništa u Vukovaru, Borovu i Belišću, crpne stanice *Migalovci*, *Davor*, *Grič*, *Ljupina*, *Konjuša*, *Mahovo* i *Osekovo* te za pogonsku vodu u *TE-TO* u Zagrebu i za Željezaru Sisak, dok su ing. Mijo Jukić i ing. Dragutin Mihelčić projektirali crpne stanice za otpadnu i oborinsku vodu u Bosanskoj Gradskoj, odnosno crpnu stanicu u Sinjskom polju. Valja još istaknuti crpne stanice za odvodnju na desnoj obali Save kod Siska i za navodnjavanje Žegarskog polja te retardacijske pregrade na Butišnici i zapornice s crpnim stanicama na Kuniščaku i Vrapčaku za koje nismo uspjeli doznati tko ih je projektirao.

Melioracije uključuju odvodnju, navodnjavanje, natapanje i zaštitu industrijskih i komunalnih područja od bujica. Doznali smo da je ing. Krasnov projektirao navodnjavanje kišenjem plantaže voćnjaka *Borinci* pokraj Vinkovaca te odvodnju i natapanje Žegarskog polja, a ing. Kata Novak zaštitu područja Gajnica od brdskih voda Dubravice i Medpotoki, Tvornice cementa u Podsusedu od brdskih voda te odvodnju i natapanje Mučko-sutinskog polja. *Hidroprojekt* je projektirao i ceste, ponajprije gradske prometnice, prometna rješenja naselja, unutarnje industrijske prometnice, obilaznice i šumske ceste. Tako je ing. Gjorgje Krasnov projektirao obilaznice Cazina i Strizivojne, ulice Duge Rese i Cazina te ceste Duga Resa

Regulirani potok Bliznec u Zagrebu (iz prospekta)

– Generalski Stol, Barilović – Perjasica, Duga Resa – Belajske Poljice, Bosanka Otoka – Bužin i Gornji Velemerić – Barilović i cestu za Veliku Kladušu. U cestogradnji se ogledala i ing. Kata Novak koja je projektirala prometnice zagrebačkih naselja Grana, Vukomerec, Cvjetno naselje, Južna Trešnjevka, Volovčica, Dubec i unutarnje prometnice industrijske zone Žitnjak. Zanimljivo da je ceste projektirao i Nikola Vugrinec, građ. teh., primjerice glavnu gradsku prometnicu Ludbrega, ali i ceste Ruda – Gornja Korita (za HE *Orlovac*), Jasenovača – Ramino Korito (Velebit), Kremen – Sarajevo i Bubinica – Štibovača te gradske ceste Koritnikova naselja u Zagrebu.

Hidroprojekt se u osamdesetima godinama prošlog stoljeća bavio i vrtno-krajobraznom arhitekturom, zapravo osnovnim zelenilom određenih područja Zagreba, što su u posebnoj grupi radili prof. Zvonimir Kani i prof. dr. sc. Branka Aničić. Radi se o šetalištima uz potoke Bliznec i Štefanovec, zelenilu uz Vojnu bolnicu u Dubravi, proširenju Zoološkog vrta, zelenilu uz željezničku prugu u Branimirovoj ulici, odmaralištu s pergolom (ugao Radničke i Držičeve), centru Dubrave, sportskom igralištima u Utrinama, osnovnim školama u Prečkom i Trnskom te zelenilu u naseljima Sigečica, Utrina i Sopot.

Kronologija konačnog raspada

Unatoč problemima uzrokovanim teškom gospodarskom i politički napetom situacijom jer se raspad Jugoslavije i Domovinski rat pomalo naslućivali, došlo je vrijeme da direktor ing. Zlatko Blažević otiđe u mirovinu, a te su situacije za *Hidroprojekt* obično bile vrlo stresne. Nekoliko se godina prije u tvrtku iz Njemačke bio vratio negdašnji zaposlenik (počeo je raditi 1978.) Želimir

Orešković, dipl. ing. građ. (rođ. 1944.). Dugo je radio u Njemačkoj, točnije u Bavarskoj – u projektinim biroima *Biramp* u Bad Aiblingu i *Hauptman* u Resenheimu pokraj Münchena. Došao je prepun novih prijedloga i među prvima je zagovarao projektiranje uređaja za pročišćavanje otpadnih voda. Imao je i mnogo novih i svježih ideja, a odmah je zahtijevao da vodi vlastitu grupu. To se vrlo brzo i ostvarilo, a grupa koju je vodio se uselila u nove prostorije na II. katu zgrade Draškovićeve 33. Projektirali su uređaje za pročišćavanje u Virovitici, Kutini, Belom Manastiru, Našicama i Đurđevcu i postali najuspješnija grupa i po zaradi i po plaćama. Stoga je i sasvim razumljivo to da je dotadašnji predsjednik ing. Blažević za svog nasljednika izabrao upravo ing. Oreškovića. U posjedu smo i malih skripti u kojima dosadašnji direktor daje temeljite upute novom vršitelju dužnosti direktora, s osnovnim informacijama o tvrtki i njezinim poslovima, povijesti, resursima, načinu poslovanje i mogućim planovima razvoja.

Potpuno je nevažno je li ondašnji Radnički savjet ing. Želimira Oreškovića izabrao za "pravog" direktora ili je ostao samo vršitelj dužnosti, jer je sve to trajalo vrlo kratko – nekoliko mjeseci. Počele su svađe i međusobna optuživanja,

Detalj gradnje crpilišta Šumetlica kraj Pakraca 1977. godine (snimio: V. Vučevac)

Savska cesta u Zagrebu tijekom poplave 1964. godine

iako je posla bilo mnogo, čak ga je bilo teško i dovršavati. Padale su i optužbe, vjerojatno opravdane, da novi direktor dio poslova prebacuje u vlastitu tvrtku. Uglavnom, zbog napetosti i atmosfere koja nije pogodovala nikakvom radu, a kamoli projektantskome, ing. Orešković je dao ostavku i otišao iz *Hidroprojekta*. To bi ukratko bio sažetak tih burnih dana 1990. godine koji možda nije najprecizniji, ali to je tema o kojoj gotovo nitko ne voli govoriti.

Ing. Želimir Orešković nastavio je raditi u vlastitoj tvrtki *Aquacon d.o.o.*, ali je sada, pritisnut brojem privatnim problemima, najvjerojatnije prestao s radom. Posebna je zanimljivost da su osim njega i svi ostali članovi njegove grupe nastavili s radom u novim tvrtkama. Tako je Dalibor Vacek, dipl. ing. građ., utemeljio i vodio tvrtku *Hidroprojekt 91* koja je poslije postala *Dippold & Gerold - Hidroprojekt 91 d.o.o.*, Miljenko Belaj, dipl. ing. građ. osnovao je tvrtku *Hidroprojekt-Consult* i upravlja njome, Zlatko

Stivan, dipl. ing. kult. teh., bio je utemeljitelj i vodio je tvrtku *Hidroprojekt-eko*, a jedino je Šrđan Selanec, dipl. ing. teh. (koji se sada predstavlja kao Srđan Selanec Barbieri), poput svoga negdašnjeg šefa utemeljio posebnu tvrtku *Eko-Teh-Projekt d.o.o.* sa sjedištem u Strmcu, bez ikakve veze s tvrtkom u kojoj je prije radio.

Hidroprojekt se raspao kad i bivša Jugoslavija, ali je pet slijednika te tvrtke svoju samostalnost steklo znatno lakše nego pet samostalnih država bivše Jugoslavije

Svi su se događaji u *Hidroprojektu* nakon ostavke ing. Oreškovića brzo događali, što je u razgovoru potvrdio i Vladimir Vučevac, dipl. ing. građ. koji je 12. travnja 1990. imenovan za v.d. direktora. Nakon primopredaje održavani

su dugotrajni sastanci s Agencijom za razdruživanje, a potom je 23. srpnja 1991. usvojena tzv. Odluka o razdruživanju poduzeća i registrirana su nova poduzeća koja samostalno djeluju od 1. srpnja 1991. U već spomenute *Hidroprojekt-Consult*, *Hidroprojekt 91* i *Hidroprojekt-eko*, utemeljeni su i *Hidroprojekt-ing* (na čelu s Dragutinom Mihelčićem, dipl. ing. građ. i *Hidroprojekt-VIK* (na čelu s Vladimirom Vučevcom, dipl. ing. građ.). Bilo je naime dogovoreno da svi slijednici mogu s nekim dodatkom rabiti naziv *Hidroprojekt*. Diobena je bilanca zaključena krajem kolovoza te iste 1991. godine.

Hidroprojekt se raspao istodobno kad i bivša Jugoslavija, čak donekle i slično. Nakon provedenih višestranačkih izbora 30. svibnja 1990. konstituiran je prvi saziv hrvatskog Sabora, a odluku o izlasku iz Jugoslavije Hrvatska i Slovenija donijele su 25. lipnja 1991. Izborima za novi Radnički savjet 11. travnja 1990. i sutrašnjim imenovanjem v.d. direktora,

Pogled iz zraka na poplavljenu Gunju 2015. godine

praktički je donesena odluka o raspadu, a registracijom novih poduzeća 23. srpnja 1991. prestao je postojati negdašnji *Hidroprojekt*. U šali bi se moglo reći da je pet slijednika te tvrtke svoju samostalnost steklo znatno lakše nego pet samostalnih država bivše Jugoslavije. Odluku o razdruživanju nije bilo teško donijeti jer su grupe u *Hidroprojektu* već otprije posjedovale znatnu autonomnost u poslovanju i odlučivanju, čak i u podjeli ostvarene dobiti.

Sva su tada utemeljena poduzeća djelovala u prostorijama bivše radne organizacije, a sada djeluju samo tri (*Hidroprojekt-ing* d.o.o., *Hidroprojekt-Consult* d.o.o. i *Dippold & Gerold - Hidroprojekt 91*), s tim što se *Dippold & Gerold - Hidroprojekt 91* zbog lakšeg poslovanja i problema s parkiranjem 2005. odselio u Brezovicu

(Desprimska 8). *Hidroprojekt-eko* d.o.o. se uglavnom bavio projektiranjem uređaja za pročišćavanje i preselio se nekako u istodobno na drugu adresu, a

Priznanje koje se dijelilo uz 35. obljetnicu *Hidroprojekta*

prestao je s radom 2010. kad je direktor i vlasnik otišao u mirovinu. Zanimljiva je sudbina *Hidroprojekt-VIK-a* koji uopće nije privatiziran (iako je imao četvoricu zaposlenih) jer se na natječaj nije nitko javio pa je 1995. ugašen po sili zakona. Bila bi to kratka pripovijest o jednoj uspješnoj projektantskoj tvrtki koja je ostavila neizbrisiv trag u povijesti naše hidrotehnike i našeg građevinarstva. Može se reći da su za to poduzeće najpogubnije bile promjene direktora. Prilikom prve promjene odmah je ili nakon nekog vremena došlo do odvajanja nezadovoljnika i osnivanja novoga projektnog biroa, kod druge su promjene svađe trajale gotovo godinu dana, a nakon što je jedna promjena direktora ipak prošla potpuno bezbolno, pri sljedećoj je došlo do potpunog raskola i gašenja.